

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง แนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อรถยนต์ ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อรถยนต์ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า โดยการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับ การรับรู้รายได้ และค่าใช้จ่าย การตีราคาสินค้า การจัดทำรายงานงบการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน จากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า โดยจะมุ่งเน้นการบัญชีสำหรับ กิจการเช่าซื้อรถยนต์ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อ และการศึกษาการปฏิบัติงานของกิจการเช่าซื้อรถยนต์ที่ เจ้าของสินค้าเป็นผู้ให้เช่าซื้อเองโดยตรง และบริษัทการเงินที่เป็นผู้ให้เช่าซื้อ ในการศึกษาครั้งนี้ยัง ศึกษาตัวอย่างงบการเงินระหว่างกาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2551 เป็นต้นไป

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเรื่อง แนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อรถยนต์ ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า สามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย เป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีได้กำหนดไว้ นั่นคือ

1.1 การรับรู้รายได้ทางการเงิน ผู้ให้เช่าจะต้องปันส่วนรายได้ทางการเงินตลอดอายุของสัญญาเช่าด้วยเกณฑ์ที่เป็นระบบและสมเหตุสมผล การปันส่วนรายได้ต้องขึ้นอยู่กับรูปแบบที่สะท้อนให้เห็นถึงผลตอบแทนที่คงที่ในแต่ละงวดของเงินลงทุนสุทธิของผู้ให้เช่าซึ่งคงเหลือตามสัญญาเช่าการเงิน

1.2 ผู้ให้เช่าที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่ายทำให้เกิดรายได้ 2 ประเภทคือกำไรหรือขาดทุนที่เกิดจากการขายเป็นราคาขายปกติของสินทรัพย์ที่ให้เช่า และ รายได้ทางการเงินตลอดอายุของสัญญาเช่า ต้นทุนทางตรงเริ่มแรกหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการต่อรองและทำสัญญาเช่าการเงินของผู้ให้เช่าที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่าย ต้องรับรู้เป็นค่าใช้จ่าย เมื่อมีการรับรู้กำไรจากการขายในวันที่สัญญาเช่ามีผลบังคับใช้ เนื่องจากต้นทุนดังกล่าวมักจะเกี่ยวข้องกับกำไรจากการขาย

1.3 ผู้ให้เช่าที่มีชื่อเป็นเป็นผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่าย จะเกิดรายได้ประเภทเดียว คือ รายได้ทางการเงินตลอดอายุของสัญญาเช่า ต้นทุนทางตรงเริ่มแรก เช่น ค่านายหน้าและ ค่าธรรมเนียมทางกฎหมาย แต่ไม่รวมถึงค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เช่น ค่าใช้จ่ายในการขายและค่าใช้จ่าย การตลาด ต้นทุนทางตรงเริ่มแรกมักเกิดขึ้นในการต่อรองหรือการเตรียมสัญญาเช่าและจะรับรู้เป็นส่วนหนึ่งของลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงินโดยไม่ต้องบันทึกเป็นรายการแยกต่างหาก

2. การจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรอง ตามมาตรฐานการบัญชีจะกำหนด รายละเอียดให้เปิดเผยข้อมูลในงบการเงินเกี่ยวกับค่าเผื่อนี้สังสัยจะสูญของจำนวนเงินขั้นต่ำที่ ลูกหนี้ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้ ซึ่งกิจการให้เช่าซื้อได้จัดทำตามที่มาตรฐานการ บัญชีกำหนด แต่การจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรองตามมาตรฐานการบัญชีมิได้กล่าวถึง ในทาง ปฏิบัติแล้วกิจการให้เช่าซื้อรถยนต์จะมีแนวทางการจัดชั้นลูกหนี้และการกันเงินสำรองแตกต่างกัน ออกไปแล้วแต่นโยบายของแต่ละบริษัท

3. การคำนวณดอกเบี้ยที่เกิดจากการเช่าซื้อ เป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด นั่นคือ การรับรู้รายได้ทางการเงินที่สะท้อนถึงอัตราผลตอบแทนคงที่ในแต่ละงวด ซึ่งคำนวณจาก เงินลงทุนสุทธิของผู้ให้เช่าที่ยังไม่ได้รับตามสัญญาเช่า การคำนวณดอกเบี้ยรับจะใช้ตารางเงินรายปี (Annuity) ในการคำนวณจำนวนเงินงวดที่ต้องชำระในแต่ละงวด

4. การรับสินค้าแลกเปลี่ยน เป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีกำหนด นั่นคือ ต้นทุน เริ่มแรกหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการต่อรองและทำสัญญาซื้อของผู้ให้เช่าที่ เป็นผู้ผลิตหรือผู้แทน จำหน่าย ต้องรับรู้เป็นค่าใช้จ่าย ณ วันที่สัญญาเช่ามีผลบังคับใช้ เนื่องจากต้นทุนดังกล่าวมักจะ เกี่ยวข้องกับกำไรจากการขายของผู้ให้เช่าที่ เป็นผู้ผลิตหรือผู้แทนจำหน่าย การรับสินค้าแลกเปลี่ยน จะเกิดเฉพาะ กิจการที่ผู้ให้เช่าซื้อเป็นเจ้าของรถยนต์หรือตัวแทนจำหน่ายเท่านั้น ราคาที่คิดให้ สำหรับรถยนต์ใช้แล้วมักจะสูงกว่าราคาที่แท้จริงเพื่อจูงใจให้ลูกค้าตัดสินใจเช่าซื้อรถยนต์ใหม่ ดังนั้นทำให้เกิดส่วนเกิน และบันทึกเป็นบัญชีค่าใช้จ่ายหักจากยอดขาย

5. การปิดบัญชีก่อนครบกำหนดสัญญา ตามมาตรฐานการบัญชีได้กำหนดแนวทางการ รับรู้รายได้ทางการเงิน ผู้ให้เช่าต้องปันส่วนรายได้ทางการเงินตลอดอายุของสัญญาเช่า และ กำหนดให้ผู้ให้เช่าต้องรับรู้ลูกหนี้สัญญาเช่าซื้อเป็นลูกหนี้ในงบดุล ดังนั้นเมื่อ มีการปิดบัญชีก่อน ครบกำหนดสัญญาเช่าซื้อ หมายถึง สัญญาเช่าซื้อสิ้นสุดลงก่อนวันครบกำหนดสัญญา ลูกหนี้ตาม สัญญาเช่าคงเหลือก็จะหมดไป รายได้ทางการเงินคงเหลือจะรับรู้เป็นรายได้ทั้งจำนวน แต่ในทาง ปฏิบัติกิจการผู้ให้เช่าซื้อจะให้ส่วนลดแก่ผู้เช่าซื้อ ดังนั้น การรับรู้รายได้ในกรณีที่สัญญาเช่าซื้อ สิ้นสุดลง จะเท่ากับ รายได้ทางการเงินคงเหลือ หัก ส่วนลดที่ให้แก่ผู้เช่าซื้อ

6. การโอนสิทธิการเช่าซื้อตามสัญญาให้บุคคลอื่น เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี กำหนดไว้ นั่นคือแนวทางการรับรู้รายได้ทางการเงิน ผู้ให้เช่าต้องปันส่วนรายได้ทางการเงินตลอดอายุของสัญญาเช่า และกำหนดให้ผู้ให้เช่าต้องรับรู้ลูกหนี้สัญญาเช่าซื้อเป็นลูกหนี้ในงบดุล ดังนั้น เมื่อมีการโอนสิทธิการเช่าซื้อตามสัญญาให้บุคคลอื่น ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าคงเหลือและ รายได้ทางการเงินคงเหลือเดิมก็จะหมดไป และจะเริ่มดำเนินการบันทึกการรับรู้สัญญาใหม่ตามแนวปฏิบัติของมาตรฐานการบัญชีต่อไป

7. การผิดสัญญาและการยึดคืนสินค้า เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี นั่นคือมาตรฐานการบัญชีได้กำหนดแนวทางการรับรู้รายได้ทางการเงิน ผู้ให้เช่าต้องปันส่วนรายได้ทางการเงินตลอดอายุของสัญญาเช่า และกำหนดให้ผู้ให้เช่าต้องรับรู้ลูกหนี้สัญญาเช่าซื้อเป็นลูกหนี้ในงบดุล ดังนั้นเมื่อ มีการผิดสัญญาและการยึดคืนสินค้า จะมีการบอกเลิกสัญญา ดังนั้นสัญญาเช่าซื้อสิ้นสุดลง จะหยุดรับรู้รายได้ทางการเงิน ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าคงเหลือและ รายได้ทางการเงินคงเหลือก็จะโอนไปยังบัญชีทรัพย์สินรอการขาย และการขายรถที่ยึดคืน ถ้าหากราคายานนั้นต่างจากราคาตามบัญชีที่บันทึกไว้ในทรัพย์สินรอการขาย ก็จะรับรู้เป็นกำไรหรือขาดทุนในงบกำไรขาดทุน ส่วนการประมวลขาย ถ้าหากราคาประมวลขายนั้นต่ำกว่าราคาตามบัญชีที่บันทึกไว้ในทรัพย์สินรอการขาย จะเรียกส่วนต่างเพิ่มจากผู้เช่าซื้อ แต่ถ้าหากราคายานนั้นสูงกว่าราคาตามบัญชีที่บันทึกไว้ในทรัพย์สินรอการขาย จะคืนส่วนต่างให้ผู้เช่าซื้อ

8. การตีราคาสินค้า เป็นตามมาตรฐานการบัญชี นั่นคือ ทรัพย์สินรอการขาย(รถยึด) จะใช้ราคาของยอดลูกหนี้คงเหลือสุทธิ หรือมูลค่าสุทธิที่จะได้รับจากการขายสินทรัพย์แล้วแต่อย่างไรจะต่ำกว่า และต้องมีการพิจารณาการด้อยค่าของทรัพย์สินรอการขาย เมื่อมีข้อบ่งชี้ว่า ทรัพย์สินรอการขายเกิดการด้อยค่า

9. การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน เป็นไปตามมาตรฐาน นั่นคือ

9.1 การแสดงรายการในงบดุล

ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ แสดงด้วยยอดสุทธิของยอดลูกหนี้ตามบัญชี หัก ด้วย รายได้ดอกเบี้ยรอการรับรู้ ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และต้นทุนเริ่มแรกรอตัดจ่าย

ทรัพย์สินรอการขาย (รถยนต์ที่ยึดคืนจากลูกหนี้เช่าซื้อ) แสดงด้วยราคาตามบัญชีเปรียบเทียบกับมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับ แล้วแต่อย่างไรจะต่ำกว่า

9.2 การแสดงรายการในงบกำไรขาดทุน

การขายโดยให้ผู้เช่าซื้อจะใช้วิธีการบัญชีตามเกณฑ์คงค้างซึ่งเป็นวิธีที่ถือว่ากำไร ขึ้นต้นเกิดขึ้นในงวดที่มีการขายการวัดผลการดำเนินงานของกิจการให้ผู้เช่าซื้อรถยนต์ จะต้อง

คำนึงถึงแนวความคิดในเรื่องการจับคู่ของรายได้และค่าใช้จ่าย กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายที่นำมาเปรียบเทียบกับรายได้ในงวดใดๆ ควรจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดรายได้ในงวดเดียวกัน

9.3 หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับกิจการให้เช่าซื้อรถยนต์ ผู้ให้เช่าต้องเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมจากการเปิดเผยข้อมูลตามปกติ ดังนี้

9.3.1 นโยบายการบัญชีเกี่ยวกับการรับรู้รายได้จากสัญญาเช่าซื้อ ต้นทุนเริ่มแรก การตีราคาทรัพย์สินรอการขาย และการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

9.3.2 การกระทบยอดระหว่างผลรวมของเงินลงทุนขั้นต้นตามสัญญาเช่ากับมูลค่าปัจจุบันของจำนวนเงินขั้นต้นที่ลูกหนี้ต้องจ่ายตามสัญญาเช่าสำหรับระยะเวลาสามช่วง คือ ระยะเวลาที่ไม่เกินหนึ่งปี ระยะเวลาที่เกินหนึ่งปีแต่ไม่เกินห้าปี และระยะเวลาที่เกินห้าปี

9.3.3 รายได้ทางการเงินรอการรับรู้

การปฏิบัติช่วงเปลี่ยนแปลงตามมาตรฐานการบัญชี กำหนดให้กิจการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยด้วยวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง โดยใช้วิธีปรับย้อนหลัง สำหรับสัญญาเช่าซื้อคงเหลือยกมาที่เป็นสัญญาเช่าซื้อที่มีระยะเวลาสั้น (3-4 ปี) และใช้วิธีผลรวมตัวเลขในการคำนวณจะใช้วิธีเดิมในการคำนวณดอกเบี้ยรับต่อไป แต่ถ้าสัญญาเช่าซื้อคงเหลือยกมาที่เป็นสัญญาเช่าซื้อที่มีระยะเวลายาวกว่า 4 ปี จะใช้มูลค่าตามบัญชีคงเหลือ ณ วันบังคับใช้เป็นยอดเริ่มต้นในการตัดบัญชีตามวิธีอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติทางการบัญชีของกิจการเช่าซื้อรถยนต์ ดังนี้

1. การจัดทำบัญชีของธุรกิจเช่าซื้อ มีขั้นตอนที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในการคำนวณรายได้ดอกเบี้ยรอการรับรู้ การรับรู้ดอกเบี้ยตลอดสัญญา ดังนั้นควรจะนำระบบสารสนเทศทางการบัญชีมาใช้ เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและป้องกันข้อผิดพลาดของข้อมูลทางการบัญชี

2. รายงานทางการเงิน ควรจะมีการจัดทำรายงานอื่นๆ ที่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้เพื่อตัดสินใจในการบริหารงานได้

3. การรับตีแลกรถยนต์ใช้แล้ว (รถยนต์เก่า) ถ้ากิจการรับแลกรถยนต์ไว้เอง อาจจะทำให้เกิดปัญหายุ่งยากตามมา เช่น ค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม ค่าบำรุงรักษา และเนื่องจาก

รถยนต์ใช้แล้วไม่เป็นที่ต้องการของตลาดอาจก่อให้เกิดปัญหาทำให้มียอดสินค้าคงเหลือสูงไม่มีการหมุนเวียน ดังนั้นเพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว ควรจะให้พ่อค้ารถมือสองเป็นผู้รับซื้อแทน

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ง่าเน้นศึกษาถึงแนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อรถยนต์ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า ทางด้านผู้ให้เช่าซื้อเท่านั้น อีกทั้งมีข้อจำกัดของเวลาและข้อจำกัดของกิจการที่ทำการศึกษา เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า นี้มีผลบังคับใช้สำหรับสัญญาเช่าทุกประเภทที่มีวันเริ่มต้นสัญญาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2551 เป็นต้นไป ดังนั้นจึงได้ศึกษาตัวอย่างงบการเงินระหว่างกาลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม 2551 เป็นต้นไปเพิ่มเติม ดังนั้นในโอกาสต่อไปควรศึกษา แนวปฏิบัติทางการบัญชีเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อรถยนต์ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 29 (ปรับปรุง 2550) เรื่อง สัญญาเช่า ทั้งทางด้านผู้เช่าและผู้ให้เช่า เพื่อที่จะได้ทราบถึงวิธีการทางบัญชีทั้งทางด้านผู้เช่าและผู้ให้เช่า

2. ควรมีการศึกษาแนวปฏิบัติทางด้านภาษีอากรเกี่ยวกับกิจการเช่าซื้อ เนื่องจากผู้ประกอบการต้องมีการจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบการในระบบภาษีมูลค่าเพิ่ม รวมถึงแนวปฏิบัติทางการบัญชีและทางภาษีอากรจะมีข้อเหมือนและแตกต่างกันในหลายประเด็น